

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКО-ЛАТВІЙСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПРОЄКТУ «ВІДКРИТИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС: СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА» НА МЕХАНІЗМИ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ

О. В. Агапова,

кандидат юридичних наук, науковий керівник українсько-латвійського науково-дослідного проєкту «Відкритий освітній ресурс: Судова експертиза», завідувачка відділу міжнародного співробітництва та роботи з іноземцями ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1024-0238>, e-mail: agapova-lena-@ukr.net

«ВІДКРИТИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС: СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА». КРОК ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕТОДІВ ПІДГОТОВКИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ

Анотація. Використання нових можливостей дистанційного навчання допомагає модернізувати методи підготовки судових експертів. У роботі проаналізовано основні форми підготовки судових експертів у закладах вищої освіти та експертних установах. Визначено сучасний стан застосування відкритих освітніх ресурсів та перспективи реалізації українсько-латвійського науково-дослідного проєкту.

Ключові слова: відкритий освітній ресурс, судова експертиза, підготовка кадрів, судові експерти.

Abstract. The use of new distance learning opportunities allows to update the methods of forensic experts training. The main forms of forensic experts training in higher education institutions and forensic science institutions are analyzed in this scientific paper. The current state of application of “open educational resources” is defined and prospects for implementation of Ukrainian-Latvian research project are determined.

Keywords: open educational resource, forensic examination, staff training, forensic experts.

Аннотация. Использование новых возможностей дистанционного обучения позволяет модернизировать методы подготовки судебных экспертов. В работе проанализированы основные формы подготовки судебных экспертов в заведениях высшего образования и экспертных учреждениях. Определено современное положение использования «открытых образовательных ресурсов» и перспективы реализации украинского-латвийского научно-исследовательского проєкту.

Ключевые слова: открытый образовательный ресурс, судебная экспертиза, подготовка кадров, судебные эксперты.

Технології змінили уявлення студентів, дослідників, викладачів про способи навчання та викладання. Ознаки «відкритості» та «доступності», як ніколи раніше, стали рисами стійкості закладів освіти до сучасних викликів часу.

Необхідною умовою для того, щоб відповідати глобальному мережевому світу, є використання нових освітніх моделей таких як відкриті освітні ресурси.

Підготовка судових експертів, студентів, науковців, які здобувають *Ph.D* за напрямом судової експертизи і криміналістики в українських та латвійських закладах освіти здійснюється переважно з використанням традиційних способів навчання (зокрема, лекційних та семінарських занять, виробничої практики, самостійної роботи тощо). Не має сумнівів, що такий підхід до підготовки зарекомендував себе на ринку освітніх послуг, проте, формування нової освітньої практики у сфері підготовки кадрів для судово-експертних установ дасть змогу здолати бар'єри у доступі до навчальних матеріалів.

За офіційним визначенням *UNESCO* під відкритими освітніми ресурсами (далі — *OER*) розуміють викладацькі, навчальні та дослідницькі матеріали на будь-якому носії — цифровому чи іншому, які перебувають у відкритому доступі або були випущені за відкритою ліцензією, що надає безкоштовний доступ, використання, адаптацію та розподіл іншими особами без будь-яких обмежень або з певними обмеженнями [1].

Зараз в інтернеті понад 2000 вільно доступних університетських курсів, більшість проєктів *OER* з'являються в університетах Австралії, Бразилії, Канади, Угорщини, Індії, Ірану, Ірландії, Нідерландів, Португалії, Росії, Південної Африки, Іспанії, Таїланду, Великої Британії, США та В'єтнаму [2, с. 2]. Найвідоміші джерела: *OER Commons* [3], *Nanohub* [4], *EdX* [5], *Coursera* [6] та ін.

Сучасна система *OER* в Україні та Латвії здебільшого представлена електронними репозитаріями та бібліотеками, журналами відкритого доступу, збірниками наукових праць та ін. Серед найбільш популярних українських *OER* варто виокремити проєкт *Prometheus* (безкоштовні онлайн-курси від викладачів) [7]; інституційні репозиторії українських університетів (*eKMAIR* [8], *ELARTU* [9], *eSSUIR* [10], *ELibUkr* [11] та ін.).

Варто зазначити, що освітнього ресурсу, присвяченого винятково питанням судової експертизи та криміналістики, наразі не створено. Враховуючи специфічний характер діяльності судового експерта, вважаємо цілком логічним, що підготовка майбутніх фахівців у цій галузі має відповідати вимогам сучасності.

Відповідно до наказу Міністерства України від 03.03.2015 р. № 301/5 «Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів» підготовку та стажування фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта, здійснюють за програмою підготовки з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи [12]. Згідно з наказом МВС України від 21.09.2020 р. № 675 «Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС» підготовку працівників Експертної служби МВС, які претендують на присвоєння кваліфікації судового експерта, здійснюють за програмами підготовки судового експерта за відповідною експертною спеціальністю, затвердженими головою ЕКК, шляхом проходження індивідуальної (самостійної) підготовки, стажування або курсових зборів [13].

Найчастіше програми підготовки судових експертів містять теоретичну та практичну складові. Теоретична частина проведення лекційних і семінарських занять передбачає використання навчальних друкованих матеріалів, літературних та наукових джерел, а також практичних занять з провідними експертами лабораторій, із застосуванням інших форм підготовки.

На наше глибоке переконання, використання нових можливостей дистанційного інтернет-навчання для аспіранта, студента, судового експерта та створення відкритих науково-освітніх ресурсів стане гарним доповненням до освітньої програми закладів освіти та експертних установ, а з часом зможе замінити деякі підходи до навчання майбутніх судових експертів.

У межах українсько-латвійського науково-дослідного проєкту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» заплановано створення ресурсу, який використовуватимуть для підготовки майбутніх кадрів експертних установ України та Латвії. У результаті роботи над проєктом буде створено відкритий веб-ресурс із науковими, дослідницькими, іншими матеріалами, а також навчальними відеопрезентаціями роботи судового експерта під час проведення судових експертиз та експертних досліджень із можливістю їх дистанційного використання кінцевими користувачами (студенти й аспіранти закладів освіти, науковці, судові експерти України та Латвії).

Стрімке зростання злочинності вимагає оперативного розкриття злочинів, а підготовка майбутніх експертів в умовах поширення COVID-19 є обмеженою. Розуміючи

масштабність проблеми підготовки кадрів для експертних установ та суспільний запит на кваліфікованих спеціалістів, вважаємо, що зміна підходів до навчання заповнить прогалину під час провадження освітньої діяльності закладами вищої освіти та науковими установами.

Отже, способом вирішення цієї проблем слід вважати застосування нових форм навчання та підготовки судових експертів — відкритих освітніх ресурсів. Упевнені, що створення тематичного ресурсу, присвяченого питанням судової експертизи та криміналістики, дасть змогу наповнити навчальний процес наочністю, що сприятиме легкому ознайомленню з певним видом судової експертизи та більш ефективному опануванню матеріалу.

Список використаних джерел

1. UNESCO. Official page. URL: <https://en.unesco.org/themes/building-knowledge-societies/oer> (дата звернення: 25.02.2021).
2. David Wiley. Organisation for Economic Co-operation and Development Centre for Educational Research and Innovation Expert Meeting on Open Educational Resources. URL: <https://www.hewlett.org/wp-content/uploads/2016/08/HistoryofOER.pdf> (дата звернення: 25.02.2021).
3. OER Commons. Official website. URL: <https://www.oercommons.org> (дата звернення: 25.02.2021).
4. Nanohub. Official website. URL: <https://nanohub.org> (дата звернення: 25.02.2021).
5. EDX. Official website. URL: <https://www.edx.org> (дата звернення: 25.02.2021).
6. Coursera. Official website. URL: <https://www.coursera.org>.
7. Prometheus project. Official website. URL: <https://prometheus.org.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
8. Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. Official website. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
9. Elartu. Official website. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
10. Electronic Sumy State University Institutional Repository. Official website. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
11. Elibukr. Official website. URL: <http://www.elibukr.org/index.php/uk> (дата звернення: 25.02.2021).
12. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Міністерства України від 03.03.2015 р. № 301/5 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15> (дата звернення: 25.02.2021).
13. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС : наказ МВС України від 21.09.2020 р. № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21> (дата звернення: 25.02.2021).

A. Zīle,

Mg. iur., acting lecturer Rīga Stradiņš University, Riga, Latvia,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4378-738X>, e-mail: aelita.zile@rsu.lv

DEVELOPMENT OF FORENSIC INSTITUTE IN THE REPUBLIC OF LATVIA

Abstract. The author has studied the development of Forensic Institute in the Republic of Latvia since joining the European Union. The author has emphasized the most significant changes and improvements in the field of structural

changes, quality assurance of expertise, as well as improving the qualification of experts.

Keywords: expertise, expert, Law on Forensic Experts, development of Forensic Institute.